

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
імені ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
Кафедра спортивних та рекреаційних ігор**

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Теорія і методика спортивних ігор (гандбол, волейбол)

галузь знань 01 Освіта
спеціальність 017 Фізична культура і спорт
спеціалізація **Фізична реабілітація**

Інститут, факультет, відділення: факультет післядипломної та заочної освіти

Рівень освіти

бакалавр

Робоча навчальна програма з дисципліни «Теорія і методика спортивних ігор»
(гандбол, волейбол) для студентів II курсу за спеціальністю 017 Фізична
культура і спорт (Фізична реабілітація)

III, IV семестр заочна форма

Розробники:

Ковцун Василь Іванович, канд. наук з фіз. вих. і спорту, доцент кафедри
спортивних та рекреаційних ігор,

Згоба Віктор Лукович, викладач, кафедри спортивних та рекреаційних ігор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри спортивних та рекреаційних
ігор

Протокол від “___” серпня 201___ року № ___

Завідувач кафедри спортивних та рекреаційних ігор

(підпис)

(Ковцун В.І.)
(прізвище та ініціали)

©_____, 20___ рік

©_____, 20___ рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 Освіта	Нормативна (за вибором)	
	Спеціальність 014.11 Середня освіта (фізична культура), 017 Фізична культура і спорт		
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	
		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр	Лекції	
		4 год.	
		Практичні, семінарські	
		16 год.	
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		70 год.	
	Індивідуальні завдання:		
	-		
	Вид контролю: залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: 22:78

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс “Теорія і методика викладання спортивних” входить в систему профільюючих предметів у професійній підготовці фахівців напрямку «спорт» і «фізична культура» та розкриває теоретико-методичні закономірності рухової активності у гандболі та волейболі.

Метою курсу є формування у студентів знань і вмінь вивчення історії, теорії і методики викладання гандболу, волейболу, оволодіння технічними прийомами і тактичними діями гри в гандбол та волейбол; набуття необхідних знань, вмінь і навичок для самостійної педагогічної і організаційної роботи в різних ланках фізкультурно-спортивної діяльності.

Завдання курсу.

- 1.Сформувати знання про історією розвитку гри в гандбол та волейбол.
- 2.Сформувати необхідні знання та практичні вміння у виконанні технічних прийомів і тактичних дій у гандболі, волейболі.
- 3.Сформувати вміння методично грамотно навчати технічним прийомам і тактичним діям у гандболі, волейболі.
- 4.Сформувати знання про правила гри в гандболі, волейболі та вміння судити гру.
- 5.Сформувати необхідні знання та практичні вміння в організації та проведенні змагань з гандболу, волейболу.

Матеріал курсу базується на теоретико-методичних підходах, які висвітлюються студентам на наступних дисциплінах: “Вступ до спеціальності”, “Охорона праці”, “Анатомія людини”. Навчальний матеріал органічно пов’язаний з матеріалом, що викладається у процесі проходження наступних дисциплінах: “Теорія і методика гімнастики”, “Теорія і методика легкої атлетики”, а також формує базові знання і вміння у студентів перед проходженням наступних дисциплін: “Теорія і методика фізичного виховання”, “Олімпійський і професійний спорт”, “Організація і управління у сфері фізичної культури”, “Організація спортивно-мистецьких заходів” та інші.

Навчальна робота з курсу проводиться у формі лекцій, практичних занять і самостійної роботи. На лекції студентам повідомляється основні відомості з історії, теорії і методики навчання прийомам техніки і тактичним діям в спортивних. На практичних заняттях вивчаються загально розвиваючі і спеціальні вправи, технічні прийоми, тактичні дії і методика їх викладання. Самостійна робота включає вивчення рекомендованої літератури, і на основі отриманих знань складання алгоритмів методик навчання технічних прийомів і тактичних дій в гандболі, волейболі. Обов'язковим розділом навчально-виховної роботи є виховання у студентів навичок догляду за спортивними спорудами та інвентарем, підготовки їх до занять і змагань

Після проходження курсу студент повинен **знати**:

- історію розвитку спортивних ігор у світі і в Україні;
- основні прийоми техніки гри і методики їх навчання;
- основні тактичні дії гри і методики їх навчання;
- основні правила гри, види робочої документації для проведення змагань, жести судді під час гри.

Студент повинен **вміти**:

- правильно показати виконання основних технічних прийомів і тактичних дій гри;
- методично грамотно провести методики навчання основних технічних прийомів гри;
- методично грамотно провести методики навчання основних тактичних дій гри;
- судити гру, показуючи суддівські жести.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 3.

Тема 1. Історія гри в гандбол. Правила гри. Техніка і тактика гри в гандбол.

Зародження та розвиток гандболу в світі, в Україні, на Львівщині. Зародження і перспективи розвитку пляжного гандболу. Міжнародні правила гри. Класифікація прийомів техніки гри в нападі та захисті. Аналіз основних прийомів техніки гри в нападі та захисті. Методика та засоби навчання основних прийомів техніки гри. Основи спортивної тактики. Основні поняття: стратегія, тактика. Індивідуальні, групові, командні, тактичні дії в нападі. Індивідуальні, групові, командні, тактичні дії в захисті. Методика навчання прийомам тактики гри в гандбол (методи та засоби)

Модуль 4.

Тема 1. Історія виникнення та розвиток волейболу. Техніка і тактика гри в волейбол. Правила гри.

Зародження та розвиток волейболу у світі, в Україні, на Львівщині. Етапи розвитку гри в волейбол. Різновиди волейболу: пляжний волейбол, парковий.

Класифікація прийомів техніки гри в волейболі. Аналіз прийомів техніки гри в нападі та захисті. Методика навчання прийомів техніки гри в волейбол. Класифікація тактики гри в нападі та захисті в волейболі. Аналіз тактичних дій у нападі та захисті. Методика навчання прийомів тактики гри в волейбол. Основні правила гри в волейбол. Організація і проведення змагань з волейболу.

4. Структура навчальної дисципліни

Модуль 3

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	заочна форма					
	усього	у тому числі				
лекції		пр	мет	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Історія гри в гандбол. Правила гри. Техніка і тактика гри в гандбол.	1	2	8	-	-	35
Усього годин		2	8	-	-	35

Модуль 4

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
лекції		пр	мет	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Історія виникнення і розвиток волейболу. Техніка і	1	2	8	-	-	35

тактика гри в волейбол. Правила гри.						
Усього годин		2	8	-	-	35

5. Теми практичних занять Модуль 3

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методика навчання стійки, пересування, тримання м'яча, ловіння м'яча двома руками на місці, передачі м'яча зігнутою рукою зверху. Рухлива гра „Боротьба за м'яч”. Методика навчання кидка м'яча по воротам в опорному положенні зігнутою рукою зверху з одного крока, з трьох кроків і в стрибку після 3-х кроків. Навчальна гра.	2
2	Методика навчання ведення м'яча (багато ударного і одно ударного). Методика навчання техніки гри в захисті (блокування, перехоплення, вибивання). Методика навчання техніки гри воротаря. Навчальна практика. Навчальна гра.	2
3	Групові тактичні дії в нападі (паралельна взаємодія, перехресна взаємодія, взаємодія двох гравців з постановкою заслону). Командні тактичні дії в нападі (стрімкий напад, позиційний напад – 3:3, 4:2). Навчальна практика. Навчальна гра.	2
4	Групові тактичні дії в захисті і нападі. Методика навчання груповим тактичним діям в захисті. Командні тактичні дії в захисті і нападі. Навчальна практика. Навчальна гра. Проведення письмового тестування змішаний).	2
	Разом	8

Модуль 4

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методика навчання прийомів техніки гри в нападі. Методика навчання стійок та переміщень у нападі. Методика навчання техніки передачі м'яча двома руками зверху на місці і в русі, назад за голову, в стрибку і відкидання м'яча. Методика навчання техніки нижньої прямої і бокової подачі та верхньої прямої та бокової подачі. Навчальна практика. Підведення підсумків заняття.	2
2	Методика навчання прийомів техніки гри в захисті. Методика навчання стійок та переміщень у захисті.	2

	<p>Методика навчання техніки передачі м'яча двома руками знизу на місці та в русі і прийому м'яча двома руками знизу після подачі. Навчальна практика. Здача техніки нижньої і верхньої прямої подачі м'яча. Методика навчання техніки прямого нападаючого удару, нападаючого удару з переводом руки і поворотом тулуба. Навчальна практика. Здача техніки передачі м'яча двома руками знизу від стіни на відстані від 2-х метрів. Навчальна гра. Підведення підсумків заняття.</p>	
3	<p>Методика навчання тактичним діям у нападі. Правила і методика суддівства.</p> <p>Індивідуальні тактичні дії в нападі, тактика передачі і подачі м'яча, нападаючого удару. Командні тактичні дії в нападі (система нападу з другої передачі зв'язуючого гравця передньої лінії). Групові тактичні дії в нападі (комбінації «Хвиля», «Ешелон», «Хрест») Командні тактичні дії в нападі (система нападу з другої передачі зв'язуючого гравця, що виходить з задньої зони). Навчальна гра. Підведення підсумків заняття.</p>	2
4	<p>Методика навчання прийомів техніки гри в захисті.</p> <p>Методика навчання техніки одиночного і групового блокування. Методика навчання техніки страхування. Методика навчання техніки прийому м'яча двома руками знизу після нападаючого удару. Навчальна практика. Здача техніки прямого нападаючого удару. Індивідуальні тактичні дії в захисті (прийом подачі і нападаючого удару, блокування, страхування і самострахування). Командні тактичні дії в захисті (система двох захисників або «кутом вперед» - 2:2:2). Навчальна гра. Підведення підсумків заняття.</p>	2
	Разом	8

6. Самостійна робота

Модуль 3

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Скласти алгоритм вправ для навчання ловіння та передачі м'яча.	3
2	Скласти алгоритм вправ для навчання кидка м'яча в опорному положенні.	5
3	Скласти алгоритм вправ для навчання кидка м'яча в стрибку.	5
4	Скласти алгоритм вправ для навчання багатударного ведення м'яча.	5
5	Скласти алгоритм навчання групових тактичних взаємодій (з спеціальної літератури вибрати 4 тактичних комбінації при взаємодії 2 або 3 гравців і описати).	5
6	Організація і проведення змагань	5
7	Розробка робочих документів до проведення змагань (заявки,	7

	протокол, положення та інше). Підготовка суддівської документації до проведення змагань з гандболу.	
	Разом	35

Модуль 4

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аналіз техніки виконання стійки і переміщень в волейболі. Методика навчання та вдосконалення.	3
2	Аналіз техніки виконання передачі м'яча двома руками зверху. Методика навчання та вдосконалення	4
3	Аналіз техніки виконання верхньої прямої подач. Методика навчання та вдосконалення.	4
4	Аналіз техніки виконання прямого нападаючого удару. Методика навчання та вдосконалення	4
5	Аналіз техніки виконання блокування. Методика навчання та вдосконалення	4
6	Характеристика тактичних систем гри в нападі. Методика навчання та вдосконалення	4
7	Характеристика тактичних систем гри в захисті. Методика навчання та вдосконалення	4
8	Організація і проведення змагань	4
9	Розробка робочих документів до проведення змагань (заявки, протокол, положення та інше). Підготовка суддівської документації до проведення змагань з волейболу.	4
	Разом	35

7. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять.

- Оцінювання проведення навчальної практики
- Оцінювання здачі практичних нормативів
- Перевірка завдань для самостійної роботи
- Письмове тестування

Підсумковий контроль – залік (III, IV семестр)

8. Залікові вимоги

Модуль 3.

1. Характеристика гандболу, як виду спорту, його місце та значення в системі фізичного виховання.
2. Етапи розвитку гри гандбол.
3. Гандбол – олімпійський вид спорту.
4. Сучасний розвиток гандболу в Європі, світі.
5. Розвиток гандболу на Україні (історія, проблеми, перспективи),
6. Гандбол на Львівщині.
7. Класифікація способів техніки гри в гандбол.

8. Техніка захисту та нападу в гандболі.
9. Техніка гри воротаря в гандболі.
10. Аналіз основних способів техніки в гандболі.
11. Методика навчання основних способам техніки гри в нападі в гандболі.
12. Методика навчання основних способам техніки гри в захисті в гандболі.
13. Методика навчання техніки гри воротаря в гандболі.
14. Індивідуальні тактичні дії в захисті та нападі в гандболі.
15. Групові тактичні дії в нападі в гандболі.
16. Групові тактичні дії в захисті в гандболі.
17. Командні тактичні дії в нападі в гандболі.
18. Стрімкий напад в гандболі. Суть, тривалість.
19. Позиційний напад в гандболі (3x3, 4x2).
20. Зонний захист в гандболі (6:0, 5:1, 4:2, 3:3).
21. Персональний захист в гандболі.
22. Змішаний захист в гандболі (5+1, 4+2).
23. Стандартні положення в гандболі.
24. Методика навчання тактичним діям в гандболі.
25. Правила гри в гандбол.
26. Еволюція правил гри в гандболі.
27. Значення змагань в гандболі. Види змагань в гандболі.

Модуль 4.

1. Характеристика волейболу, як виду спорту, його місце та значення в системі фізичного виховання.
2. Етапи розвитку гри волейбол.
3. Волейбол – олімпійський вид спорту.
4. Сучасний розвиток волейболу в Європі, світі.
5. Розвиток волейболу в Україні (історія, проблеми, перспективи).
6. Волейбол на Львівщині.
7. Класифікація прийомів техніки гри в волейболі.
8. Класифікація техніка гри в захисті.
9. Класифікація техніка гри в нападі.
10. Техніка гри гравця “ліберо”.
11. Аналіз основних прийомів техніки гри.
12. Методика навчання основних прийомів техніки гри в нападі (за вибором викладача).
13. Методика навчання основних прийомів техніки гри в захисті (за вибором викладача).
14. Методика навчання техніки гри гравця ліберо.
15. Дайте характеристику техніки нижньої прямої подачі м'яча. Методика навчання та вдосконалення.
16. Дайте характеристику техніки верхньої прямої подачі м'яча. Методика навчання та вдосконалення.

17. Дайте характеристику техніки передачі м'яча двома руками зверху. Методика навчання та вдосконалення.

18. Дайте характеристику техніки прийому м'яча двома руками знизу. Методика навчання та вдосконалення.

19. Дайте характеристику техніки прямого нападаючого удару. Методика навчання та вдосконалення.

20. Дайте характеристику техніки блокування. Методика навчання та вдосконалення.

21. Дайте характеристику індивідуальних технічних дій в нападі.

22. Дайте характеристику індивідуальних технічних дій в захисті.

23. Дайте характеристику індивідуальних тактичних дій в нападі.

24. Дайте характеристику індивідуальних тактичних дій в захисті.

25. Дайте характеристику групових технічних дій в нападі.

26. Дайте характеристику групових технічних дій в захисті.

27. Дайте характеристику групових тактичних дій в нападі.

28. Дайте характеристику групових тактичних дій в захисті.

29. Дайте характеристику командних технічних дій в нападі.

30. Дайте характеристику командних технічних дій в захисті.

31. Дайте характеристику командних тактичних дій в нападі.

32. Дайте характеристику командних тактичних дій в захисті.

33. Опишіть послідовність вивчення прийомів техніки гри.

34. Опишіть методику вивчення індивідуальних, групових і командних дій в нападі та захисті.

35. Опишіть значення змагань та їх різновиди у волейболі.

36. Опишіть системи проведення змагань у волейболі.

37. Опишіть обов'язки першого судді у волейболі.

38. Опишіть обов'язки другого судді у волейболі.

39. Опишіть обов'язки секретаря змагань з волейболу.

40. Опишіть та дайте характеристику офіційних жестів суддів (першого, другого та лінійного судді).

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 3

Вид роботи	Бали	Сума
Проведення методики навчання (СТГ)	0-19	19
Написання самостійних робіт	0-20	20
Тестування (практичних нормативів)	0-21	21
Тестування (письмовий опит)	0-40	40
Всього		100

Модуль 4

Вид роботи	Бали	Сума
Тестування (письмове опитування)	0-30	30
Написання самостійних робіт	0-20	20
Тестування (практичних нормативів)	0-30	30

Проведення методики навчання (СТГ)	0-20	20
Всього		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Модуль 3

1. Наглядний матеріал з рисунками майданчика, зон.
2. Таблиці із класифікацією елементів техніки та тактики гри нападу та захисту.
3. Навчальні відеофільми.
4. Методичний матеріал для лекції з теорії та методики викладання гандболу «Техніки і тактики гри в гандбол. Методика навчання».

Модуль 4

1. Науково-методична та спеціальна література
2. Відеоматеріали навчально-методичного характеру
3. Презентації за темами
4. Плакати та інші наочні засоби.

11. Рекомендована література

Модуль 3

Основна:

1. Гандбол / Латышкевич Л. А., Лебедь Ф. Л., Основа А. А., Ткачук В. Г. – Киев : Рад. школа, 1989. – 128 с.

2. Гандбол : справочник / сост. Н. П. Клусов. – Москва : Физкультура и спорт, 1982. – 224 с.
3. Игнатъева В. Я. Гандбол : учеб. пособие для ин-тов физ. культуры. – Москва : Физкультура и спорт, 1983. – 200 с.
4. Игнатъева В. Я. Гандбол. Техника, тактика и методика обучения : учеб. пособие для студ. пед. ф-та / Игнатъева В. Я., Петрачѐва И. В. – Москва : ГЦОЛИФК, 1986. – 46 с.
5. Игнатъева В. Я. Научно-методическое обеспечение гандбола (анализ литературы) : метод. разработка для студ. ф-та повышения квалификации ГЦОЛИФК / Игнатъева В. Я., Петрачѐва И. В. – Москва, 1986. – 34 с.
6. Келлер В. С. [Деятельность спортсменов в вариативных конфликтных ситуациях \(ДСВКС\) единоборств и игр](#) / В. С. Келлер // Педагогика. Психология. Сб. – Москва, 1980. – С. 116–117.
7. Келлер В. С. Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів : навч. посіб. / В. С. Келлер, В. М. Платонов. – Львів : Українська Спортивна Асоціація, 1993. – 269 с.
8. Келлер В. С. Факторы результативности соревновательной деятельности при розыгрыше стандартных положений / В. С. Келлер, Е. Н. Приступа // Проблемы повышения мастерства спортсменов : тез. докл. науч.-практ. конф. – Чебоксары, 1989. – С. 71.
9. Клусов Н. П. Гандбол / Клусов Н. П., Цуркан А. А. – Москва : Физкультура и спорт, 1977. – 135 с.
10. Кудріна Н. В. Теорія і методика викладання гандболу (курс лекцій) : метод. посіб. / Кудріна Н. В., Згоба В. Л. – Львів : ЛДУФК, 2010. – 37 с.
11. Латышкевич Л. А., Маневич Л. Р. Гандбол / Л. А. Латышкевич, Л. Р. Маневич. – Киев : Рад. школа, 1980. – 79 с.
12. Левків В. І. Теорія і методика викладання гандболу : метод. посіб. / В. І. Левків, Н. В. Кудріна, В. Л. Згоба. – Львів : ЛДУФК, 2011. – 136 с. – ISBN 978-966-2328-25-7.

Допоміжна:

1. Взаємозв'язки показників тактичних дій у нападі гандболістів на етапі підготовки до вищих досягнень / Передерій А. В., Мельник В. О., Семеряк З. С., Пітин М. П. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2016. – Вип. 01(68). – С. 60–64.
2. Гандбол. Міжнародні правила гри. – Львів, 1994.
3. Гриньків М. Я. Спортивна морфологія (з основами вікової морфології) : навч. посіб. / Гриньків М. Я., Вовканич Л.С., Музика Ф. В. – Львів, 2015. – 304 с.
4. Згоба В. Динаміка фізичної підготовленості суддів у гандболі // Віктор Згоба // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Є. Приступи. – Львів, 2015. – Вип. 19, т. 1. – С. 92–97.

5. Клусов Н. П. Ручной мяч в школе : пособие для учителя / Н. П. Клусов. – Москва : Просвещение, 1986.
6. Клусов Н. П. Тактика гандбола / Н. П. Клусов. – Москва : Физкультура и спорт, 1980.
7. Куцериб Т. Анатомія людини з основами морфології : навч. посіб. / Тетяна Куцериб, Мирослава Гриньків, Федір Музика. – Львів: ЛДУФК, 2019. – 86 с.
8. Латышкевич Л. А. Гандбол / Л. А. Латышкевич, И. Е. Тургин, Л. Р. Маневич. – Киев : Вища школа, Главное издательство, 1988.
9. Медико-біологічні основи фізичної терапії, ерготерапії ("Нормальна анатомія " та "Нормальна фізіологія") : навч. посіб. / Мирослава Гриньків, Тетяна Куцериб, Станіслав Крась, Софія Маєвська, Федір Музика. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 146 с.
10. Мельник В. До проблеми формування складу команд у ігрових видах спорту (на прикладі гандболу) / Мельник В., Лібович Н. // Фізична культура і спорт: досвід та перспективи : матеріали Міжнар. наук.–практ. конф. (6–7 квітня 2017 р.). – Чернівці, 2017. – С. 28–30.
11. Мельник В. Ефективність програми удосконалення атакуючих тактичних дій гандболістів на етапі підготовки до вищих досягнень / Валерій Мельник, Мар'ян Пітин // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2015. – № 1(19). – С. 38 – 46.
12. Мельник В. Кількісні показники та результативність виконання кидків з різних позицій гандболістами 16–17 років / Мельник В., Левків В., Канішевський В. // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2006. – № 3. – С. 34–36.
13. Мельник В. Порівняльна характеристика показників тактичних дій у нападі гандболістів на різних етапах системи багаторічної підготовки / Валерій Мельник, Мар'ян Пітин // Молодіжний науковий вісник Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки : зб. наук. пр. – Луцьк, 2015. – Вип. 17. – С. 146–150.
14. Мельник В. Структура та ефективність виконання паралельних групових взаємодій у нападі юними гандболістами / Валерій Мельник, Володимир Левків // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Євгена Приступи. – Львів, 2011. – Вип. 15, т. 1. – С. 183–188.
15. Мельник В. Структура та ефективність виконання схресних та комбінованих групових взаємодій у нападі юних гандболістів / Валерій Мельник, Володимир Левків, Олександр Ківерник // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Євгена Приступи. – Львів, 2012. – Вип. 16, т. 1. – С. 182–187.
16. Мельник В. Структура та ефективність командних атакуючих дій гандболістів різної спортивної кваліфікації / Валерій Мельник, Володимир Левків // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2008. – Вип. 12, т. 1. – С. 199–203.
17. Музика Ф. В. Анатомія людини : навч. посіб. / Музика Ф. В., Гриньків М. Я., Куцериб Т. М. – Львів : ЛДУФК, 2014. – 360 с.

18. Музика Ф. В. Особливості морфо-функціональних показників у спортсменів різних спеціалізацій / Ф. В. Музика // Медичні проблеми фізичної культури та спорту: досвід, сучасні напрямки та перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 1999. – С. 39.

19. Музика Ф. Вплив специфіки тренувального процесу на морфофункціональні показники спортсменів різних спеціалізацій / Федір Музика // Сучасні проблеми розвитку теорії та методики гімнастики : зб. наук. матеріалів. – Львів, 2001. – С. 53–56.

20. Пасічник В. Рекреаційні ігри : навч. посіб. / Вікторія Пасічник, Валерій Мельник. – Львів : ЛДУФК, 2018. – 106 с.

21. Приступа Є. Особливості змін фізіологічних показників кваліфікованих гандболістів упродовж річного макроциклу / Євген Приступа, Валерія Тищенко // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2015. – № 3(21). – С. 49 – 56.

22. Приступа Є. Рекреаційні ігри / Є. Приступа, О. Жданова, П. Мартин // Фізична рекреація : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту / Приступа Є. Н., Жданова О. М., Линець М. М. [та ін.] ; за наук. ред. Євгена Приступи. – Дрогобич : Коло, 2010. – Ч. 2, розд. 4. – С. 276 – 305.

23. Приступа Є. Система підготовки висококваліфікованих команд з гандболу в річному макроциклі / Євген Приступа, Валерія Тищенко // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2016. – № 2 (24). – С. 45–53.

24. Спортивные игры и методика преподавателя : учеб. для пед. ф-тов физ. культуры / под ред. Портных Ю. И. – Москва : Физкультура и спорт, 1985.

25. Тренировка гандболиста / сост. Н. П. Клусов. – Москва : Физкультура и спорт, 1975

26. Турчин И. Е. Стратегия игры / И. Е. Турчин. – Киев : Молодь, 1988.

27. Improvement of tactical action in the attack of handball players at the stage of preparation for higher achievements / Valeriy Melnyk, Viktoria Pasichnyk, Zoryana Semeryak, Ivan Karatnyk, Yaroslav Galan // Journal of Physical Education and Sport. – 2017. – Vol. 17, is. 3. – P. 846–853.

28. Prystupa E. Peculiar properties and dynamics of physiological indicators in Handball team / Evhen Prystupa, Tyshchenko Valeria // Journal of Physical Education and Sport. – 2017. – Vol. 1, art 49. – P. 335–341.

29. Tactical attacking actions of competitive handball players with different qualifications / Valeryi Melnyk, Viktoria Pasichnyk, Volodymyr Levkiv, Vasyl Kovtsun // Journal of Physical Education and Sport. – 2016. – Vol. 16, is. 1. – P. 77–83.

Інформаційні ресурси інтернет

1. Сайт Федерацій гандболу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: handball.net.ua

2. Українська гандбольна ліга [Електронний ресурс]. – Режим доступу: handball.net.ua

3. Європейська Федерація гандболу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: eurohandball.com

4. Міжнародна федерація гандболу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ihf.info
5. Електронний каталог ЛДУФК імені Івана Боберського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://3w.ldufk.edu.ua/>
6. Електронний репозитарій ЛДУФК імені Івана Боберського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/>
7. Гандбол : анот. трьома мовами бібліогр. покажч. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 38 с. (Серія „Інформаційне забезпечення фізичного виховання, спорту і туризму”, вип. 2). <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/283>
8. Ігри : анот. трьома мовами бібліогр. покажч. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2016. – 24 с. – (Серія „Інформаційне забезпечення фізичного виховання, спорту і туризму” ; вип. 2). – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/3962>
9. Регбі : анот. трьома мовами бібліогр. покажч. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 6 с. (Серія „Інформаційне забезпечення фізичного виховання, спорту і туризму”, вип. 2). <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/425>
10. Гандбол : правила соревнований / утв. Ком. по физ. культуре и спорту при Совете Министров СССР. – Москва : Физкультура и спорт, 1983. – 63 с. – Режим доступа: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/1824>

Модуль 4

Основна:

1. Демчишин А. П. Волейбол – гра для всіх / А. П. Демчишин. – Київ : Здоров'я, 1986. – 104 с.
2. Демчишин А. П. Підготовка юних волейболістів / А. П. Демчишин, Р. С. Мозола, Ю. М. Панишко. – Київ : Радянська школа, 1982. – 191 с.
3. Демчишин А. П. Підготовка волейболістів / А. П. Демчишин, Б. С. Пилипчук. – Київ : Здоров'я, 1979. – 104 с.
4. Железняк Ю. Д. Юный волейболист : учеб. пособие для тренеров / Ю. Д. Железняк. – Москва : Физкультура и спорт, 1988. – 192 с.
5. Костюков В. М. Теорія і методика викладання спортивних ігор : курс лекцій / Костюков В. М., Вознюк Т. В., Драчук А. І. – Вінниця : ВДПУ, 2004. – 117 с.
6. Поташник А. Судейство соревнований по волейболу / Поташник А., Гезенцевей В. – Москва : Физкультура и спорт, 1973.
7. Поташник А. Волейбол (судейство и организация соревнований) / А. Поташник. – Москва : Советский спорт, 1973.
8. Спортивные игры / под ред. Портных Ю. И. – Москва : Физкультура и спорт, 1975.
9. Железняк Ю. Д. Волейбол : учеб. для ин-тов физ. культуры / Железняк

Ю.Д., Ивойлов А.В. – Москва : Физкультура и спорт, 1991. – 238 с.

Допоміжна:

1. Гриньків М. Я. Спортивна морфологія (з основами вікової морфології) : навч. посіб. / Гриньків М. Я., Вовканич Л.С., Музика Ф. В. – Львів, 2015. – 304 с.
2. Железняк Ю.Д. К мастерству в волейболе / Ю. Д. Железняк. – Москва, 1978. – 224 с.
3. Келлер В. С. Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів : навч. посіб. / В. С. Келлер, В. М. Платонов. – Львів : Українська Спортивна Асоціація, 1993. – 269 с.
4. Келлер В. С. Факторы результативности соревновательной деятельности при розыгрыше стандартных положений / В. С. Келлер, Е. Н. Приступа // Проблемы повышения мастерства спортсменов : тез. докл. науч.-практ. конф. – Чебоксары, 1989. – С. 71.
5. Клещев Ю.Н. Волейбол / Ю. Н. Клещев. – Москва : Физкультура и спорт, 1979. – 48 с.
6. Клещев Ю. Н. Тактическая подготовка волейболистов / Клещев Ю.Н., Тюрин В.А., Фураев Ю.П. – Москва : Физкультура и спорт, 1968. – 120 с.
7. Клещев Ю. Н. Юный волейболист / Клещев Ю. Н., Фурманов А. Г. – Москва : Физкультура и спорт, 1979. – 231с.
8. Ковцун В. І. Волейбол: основи гри, методика навчання й тренування : метод. поради для оволодіння навичками, вміннями гри волейбол при проходженні курсу теорії та методики викладання волейболу студентам 2го року навчання / В. І. Ковцун, А. П. Демчишин. – Львів : Фернеза, 2002. – 33 с.
9. Ковцун В. І. Волейбол : основи техніки і тактики гри в волейбол : метод. матеріал для лекцій з теорії та методики викладання волейболу / В. І. Ковцун, А. П. Демчишин. – Львів : Фернеза, 2002. – 33 с.
10. Ковцун В. І. Оцінка ігрової діяльності юних волейболістів у процесі змагань / В. І. Ковцун // Сучасні проблеми розвитку теорії та методики спортивних і рухливих ігор : тези II Всеукр.наук.-практ. конф. – Львів : ЛДДФК, 1997. – С. 45 – 46.
11. Ковцун В. І. Влучність та спеціальна витривалість при подачі м'яча / В. І. Ковцун // Олімпійський спорт і спорт для всіх : тези доп. IV Міжнарод. наук. конгр. – Київ, 2000. – С. 59.
12. Ковцун В. І. Експериментальне дослідження ефективності розвитку та контролю спеціальної витривалості у юних волейболістів в річному циклі тренування / В. І. Ковцун // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків : ХХІІІ, 2000. – № 17. – С. 17 – 19.
13. Ковцун В. І. Показники спеціальної витривалості юних волейболістів різних вікових груп / В. І. Ковцун // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків : ХХІІІ, 2000. – № 16. – С. 17– 19.

14. Ковцун В. І. Подача м'яча у стрибку в волейболі, методика контролю та критерій оцінки у юних волейболістів 13-18 років / В. І. Ковцун // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків : ХХІІІ, 2001. – № 4. – С. 13 – 14.
15. Куцериб Т. Анатомія людини з основами морфології : навч. посіб. / Тетяна Куцериб, Мирослава Гриньків, Федір Музика. – Львів: ЛДУФК, 2019. – 86 с.
16. Медико-біологічні основи фізичної терапії, ерготерапії ("Нормальна анатомія " та "Нормальна фізіологія") : навч. посіб. / Мирослава Гриньків, Тетяна Куцериб, Станіслав Крась, Софія Маєвська, Федір Музика. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 146 с.
17. Музика Ф. В. Анатомія людини : навч. посіб. / Музика Ф. В., Гриньків М. Я., Куцериб Т. М. – Львів : ЛДУФК, 2014. – 360 с.
18. Музика Ф. В. Особливості морфо-функціональних показників у спортсменів різних спеціалізацій / Ф. В. Музика // Медичні проблеми фізичної культури та спорту: досвід, сучасні напрямки та перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 1999. – С. 39.
19. Музика Ф. [Вплив специфіки тренувального процесу на морфофункціональні показники спортсменів різних спеціалізацій](#) / Федір Музика // Сучасні проблеми розвитку теорії та методики гімнастики : зб. наук. матеріалів. – Львів, 2001. – С. 53–56.
20. Музика Ф. В. Особливості морфо-функціональних показників у спортсменів різних спеціалізацій / Ф. В. Музика // Медичні проблеми фізичної культури та спорту: досвід, сучасні напрямки та перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 1999. – С. 39.
21. Музика Ф. В. Адренергічні та холінергічні механізми регуляції ефективності дихання секреторних клітин / Ф. В. Музика // Фізіологічний журнал. – 1994. – Т. 40, № 2. – С. 46–56.
22. Музика Ф. В. Вплив короткотривалого фізичного навантаження на енергетичний обмін у мітохондріях м'язів / Ф. В. Музика, Є. О. Яремко // Фізична культура та спорт – важливий фактор виховання особистості та зміцнення здоров'я населення : тези звітної наук.-практ. конф. викладачів ін-ту за 1994 рік. – Львів, 1995. – С. 31–32.
23. Рівень фізичної та технічної підготовленості волейболістів / В. І. Ковцун, А. П. Демчишин, Н. П. Лібович [та ін.] // Сучасні проблеми розвитку теорії та методики спортивних і рухливих ігор : тези ІІ Всеукр. наук.-практ. конф. – Л. : ЛДІФК, 1997. – С. 44 – 45.
24. Роль швидкісно-силових здібностей у формуванні технічної підготовки волейболістів 10–14 років / Олександр Швай, Валерій Поляковський, Леонід Гнітецький, Євген Приступа // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2011. – № 1. – С. 73 – 76.

25. Фурманов М. П. Волейбол / М. П. Фурманов. – Киев : Радянська школа, 1993. – 196 с.
26. Хапко В. Е. Волейбол – юным / В. Е. Хапко. – Киев : Здоровье, 1987. – 117 с.
27. Хапко В. Е. Волейбол / Хапко В. Е., Белоус В. И. – Киев : Радянська школа, 1988. – 112 с.
28. Хапко В. Е. Совершенствование мастерства волейболистов / Хапко В. Е., Маслов В. Н. – Киев : Здоровье, 1990. – 124 с.

Інформаційні ресурси інтернет:

29. Електронний каталог ЛДУФК імені Івана Боберського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://3w.ldufk.edu.ua/>
30. Електронний репозитарій ЛДУФК імені Івана Боберського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/>
31. Волейбол : анот. трьома мовами бібліогр. покажч. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 32 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/282>
32. Ігри : анот. трьома мовами бібліогр. покажч. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2016. – 24 с. - (Серія „Інформаційне забезпечення фізичного виховання, спорту і туризму” ; вип. 2). <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/3962>
33. Офіційний інтернет-сайт міжнародної федерації волейболу (FIVB) [Режим доступу] (<http://www.fivb.com>).
34. Офіційний інтернет-сайт європейської конференції волейболу (CEV) [Режим доступу] (<http://www.cev.ua>)
35. Офіційний сайт Федерації волейболу України [Режим доступу] www.fvu.in.ua/
36. <https://www.fivb.org/EN/BeachVolleyball/>